

Referanser: KM 8/08 og KM 6/04

Visjoner og satsinger 2015 - 2019

Sammendrag

Kirkemøtet skal vedta et nytt visjonsdokument for Den norske kirke og hovedmål/satsingsområder for neste fireårs periode siden nåværende visjonsdokument går til 2014. Kirkerådet har et ansvar for å samordne plan- og strategiarbeidet i Den norske kirke.

Den norske kirkes relasjoner til staten er under endring. På flere områder, der staten har hatt ansvaret, vil valgte kirkelige organer få nye roller.

Etter endringene i Grunnloven 12.mai 2012 er ikke Kongen lenger en del av kirkestyret. Grunnloven § 16 angir statens hovedmål for bevilgningene til Den norske kirke, noe staten kan tillate seg å fastsatte, selv om Kongen ikke lenger er en del av kirkestyret. Hovedmålet sammenfaller med formålet med loven om Den norske kirke, jf. lov 7. juni 1996 nr. 1 om Den norske kirke § 1. Utover dette er det Kirkemøtet som for ettertiden må fastsette mål.

Kirkemøtets vedtak binder de sentralkirkelige råd, de er også førende for bispedømmerådene. Kirkemøtet kan ikke fatte vedtak som binder lokalkirken, det er derfor viktig å finne formuleringer som skaper oppslutning og engasjement i de endringsprosessene som nå skjer de kommende år.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet ber direktøren sende forslag til Visjonsdokument 2015 – 2019 ut på høring slik det er beskrevet i saksdokumentet. Kirkerådets endringer innarbeides i Visjonsdokumentet før det sendes ut.
2. Kirkerådet ber om å få saken tilbake i sitt desembermøte for endelig vedtak før saken oversendes Kirkemøtet.

Saksorientering

Den norske kirke styres etter kirkeloven av 7. juni 1996. Samtidig skjer det en utvikling hvor Den norske kirke blir mer frigjort fra staten og får et utvidet ansvar.

Denne nye § 16 i Grunnloven (fra 21.mai 2012) lyder nå:

Alle Indvaanere af Riget have fri Religionsøvelse. Den norske Kirke, en evangelisk-luthersk Kirke, forbliver Norges Folkekirke og understøttes som saadan af Staten. Nærmere Bestemmelser om dens Ordning fastsættes ved Lov. Alle Tros- og Livssynssamfund skulle understøttes paa lige Linje.

Når statens ansvar reduseres så økes ansvaret til kirkelige organer. Kirkemøtets handlingsrom vil over tid utvides.

Kirkemøtets oppgaver er regulert i kirkelovens § 24 hvor det heter:

Kirkemøtet skal ha sin oppmerksomhet henvendt på saker av felles kirkelig karakter og ellers på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i menighetene, og det skal fremme samarbeidet innen Den norske kirke. Som øverste representative organ i Den norske kirke fastsetter Kirkemøtet alle gudstjenstlige bøker i Kirken. Kirkemøtet skal verne og fremme samisk kirkeliv og ivareta Den norske kirkes internasjonale og økumeniske oppgaver.

Kirkemøtet har bl.a. også ansvaret for å fastsette retningsgivende planer og programmer for den kirkelige undervisning, diakoni, kirkemusikk og økumenisk virksomhet (§ 24b). Kirkemøtet har videre ansvar for å verne og fremme samisk kirkeliv (§ 24). I tillegg kan departementet pålegge ytterligere gjøremål:

Kirkemøtet utfører for øvrig de gjøremål som det til enhver tid er pålagt av Kongen eller departementet. (§ 24).

Kirkerådet og bispedømmerådene er fortsatt statlige forvaltningsorganer og styres etter en virksomhetsinstruks. Denne ble revidert 31. januar 2013.

Kirkerådet har et ansvar for å samordne plan- og strategiarbeidet i Den norske kirke. Dette er ikke noe nytt, for det har skjedd i flere år. Det nye nå er at Kirkemøtets mål og satsingsområder ikke vil bli tatt inn i teksten i statsbudsjettet.

De målformuleringene som kommer i statsbudsjettene framover er formulert av departementet. Det karakteristiske ved disse målene er de er formulert slik at de er legitime etter at staten (Kongen) ikke lenger er en del av kirkestyret.

Kirkemøtet behandlet i 2008 (KM 8/08) et visjonsdokument for Den norske kirke for perioden 2009-2014. Visjonen var: "I Kristus, nær livet – en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke" og med formuleringer som underbygget denne visjonen.

Kirkemøtet vedtok også i 2008 følgende satsingsområder for Den norske kirke i perioden 2009 – 2014: Diakoni, Kirkemusikk og kultur, Barn og unge, Gudstjenesteliv og Samisk kirkeliv. De vedtatte satsingsområdene gis prioritet ved tildeling av midler fra Opplysningsvesenets fond i perioden.

Det er nå tid for å revidere dette dokumentet. Dette arbeidet startet høsten 2012 med en gruppe der både bispedømmerådene og Kirkerådet har deltatt.

Visjonsdokument 2008 - 2014

I 2008 ble det også arbeidet med en visjonsformulering. Denne lyder:

I Kristus, nær livet
- en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke

<i>bekjennende,</i> ved å dele og gi videre troen på den treenige Gud.	<i>misjonerende,</i> ved å vitne om Jesus Kristus lokalt og globalt sammen med den verdensvide kirke.	<i>tjenende,</i> ved å vise omsorg for medmennesker gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket.	<i>åpen,</i> ved å utvikle fellesskap som verdsetter mangfold og respekterer ulikheter.
---	--	--	--

Sammen med visjonsformuleringen ble det vedtatt satsingsområder som var knyttet opp omkring planer som skulle utvikles på de enkelte felt:

Diakoni	Kirkemusikk & kultur	Barn og unge	Gudstjenesteliv	Samisk kirkeliv
Plan for Diakoni (KM 2007) Bærekraftreformen (KM 2008)	Plan for kirkemusikk (KM 2008) Kunsten å være kirke – kulturmelding (KM 2005)	Plan for trosopplæring (KM 2009) Kirke for 18 – 30 (KM 20/10)	Reform av kirkens gudstjenesteliv (KM 2010)	Plan for samisk kirkeliv (KM 2010)

I den strategiperioden som nå løper ut har Kirkemøtet behandlet planer for alle de områder som var vedtatt i strategidokumentet fra 2009. Plan for trosopplæring ble vedtatt på KM i 2009. Plan for samisk kirkeliv ble vedtatt på KM i 2011. Gudstjenestereformen ble behandlet på KM i 2010 og vedtatt på KM i 2011. Kirke 18-30 ble behandlet på KM i 2009 og KM 2013. Strategiplanen har vært styrende for Kirkerådets og bispedømmerådene arbeid. Årsplan og årsrapport er innrettet etter disse.

Kirkemøtets satsingsområder har fram til budsjettåret 2013 vært omtalt i statsbudsjettet fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, jfr. følgende tekst side (Prop 1 S 2012-2013 s 153) står følgende:

Kirkemøtets mål og strategier

Det følger av Den norske kirkes egenart som trossamfunn at menighetenes og kirkens virksomhet må bygge på de mål og strategier som kirkens egne organer fastsetter. Statens oppgave og ansvar overfor Den norske kirke er i første rekke knyttet til de rettslige, organisatoriske og økonomiske rammebetingelsene for kirken. De mål som i senere tid er formulert for Den norske kirke, er fastsatt av Kirkemøtet. Kirkemøtet har for perioden 2009–2014 pekt på fem sentrale satsingsområder:

- gudstjenesteliv
- barn og unge
- diakoni
- kirkemusikk og kultur
- samisk kirkeliv»

I flere av bispedømmerådene er det arbeidet med og vedtatt egne strategier ved siden av Kirkemøtets vedtak, for å synliggjøre bispedømmerådernes prioriteringer. Noen av dem har pekt ut ulike satsingsområder slik at de bedre kunne prioritere arbeidet lokalt.

Det har vist seg at det har vært krevende å gjøre Kirkemøtets strategivedtak kjent for menighetene og deres råd og utvalg og få dem til å sette mål for arbeidet.

Det arbeides med menighetsutvikling. Menighetsfakultetet har fått tilskuddsmidler til et treårig prosjekt «Menighetsutvikling i folkekirken» fra Opplysningsvesenets fond i 2008. Dette arbeidet fortsetter og flere menigheter fra i alt 7 bispedømmer deltar i dette.

Parallelt med utarbeidelse og oppfølging av planverktøy i Kirkerådet har det i vært arbeidet fram en IKT strategi for Den norske kirke. Videre har det blitt arbeidet med en demokratireform i lys av kirkeforliket på Stortinget i 2008. Denne er avsluttet ved utløpet av denne stortingsperioden og målene som var satt er nådd. Grunnloven ble endret 21. mai 2012 og kongens kirkestyre ble avviklet. Den norske kirke ble mer fristilt som trossamfunn. Kort tid etterpå ble de første prostene tilsatt av et kirkelig organ og Kirkerådet ansatte 7. desember 2012 den første biskop.

Arbeidet med Visjonsdokument 2015 - 2019

Det har vært drøftet hvordan visjonsformuleringen fra forrige Kirkemøtevedtak har fungert i praksis.

Den norske kirke er en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke – denne visjonen er en lett revisjon av det overordnende mål som ble vedtatt av KM i 1994.¹

¹ Den norske kirke skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.

Det foreslås at denne visjonen videreføres, i tider med mange endringsprosesser er det viktig å vise kontinuitet. Visjonen inneholder ord som er sentrale i vår kristne tro, de er lette å huske og fungerer godt i ulike sammenhenger.

Spissingen «I Kristus, nær livet» har imidlertid for mange virket for internt. Det har vist seg at den ikke har kommunisert godt med bredden av folkekirkens medlemmer. Derfor foreslås det at denne formuleringen tas ut av visjonsformuleringen for neste periode.

Den norske kirke er inne i en fase hvor kirken gradvis endrer sitt forhold til staten. Mange er redd for å «miste» folkekirken eller at kirken skal «miste» sin folkekirkelige karakter. Det er derfor behov for å få fram at kirken er den samme, selv om relasjonene til staten er i endring.

Det er en målsetting av visjonsdokumentet med sine målformuleringer kan virkeliggjøres i Den norske kirke som helhet. Kirkerådet og bispedømmerådene skal følge opp Kirkemøtets vedtak. Imidlertid er forholdet mellom Kirkemøtet og menighetene/soknene noe annerledes siden Kirkemøtet ikke kan gjøre vedtak som forplikter menighetene økonomisk. Dette er et dilemma og et viktig spørsmål å arbeide videre med når den nye kirkeordningen etter hvert skal etableres.

For statlige virksomheter er mål og resultatstyring det grunnleggende styringsprinsippet. Dette må Kirkerådet og bispedømmerådene følge opp så lenge vi er statlige virksomheter. Parallelt med visjonsarbeidet arbeides det med å utforme et opplegg med målstyring som følger opp statens krav på dette området.

De siste årene har det vært økt vekt på mål- og resultatstyring som en følge av at statens økonomireglement er blitt revidert. Fokuset på dette har økt siden 2008. For et trossamfunn er dette utfordrende. Tro kan ikke måles på samme måte som aktivitet og oppslutning. De små forsamlingene i kirken er like viktige som de store. I statens målstyring kommer de helt forskjellig ut.

Kirkerådet og bispedømmerådene har videre fått ny virksomhets- og økonomiinstruks fra Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet fra 31. januar 2013. Inntil Den norske kirke er eget rettssubjekt må vi følge denne. Dette kan skje innenfor den perioden vi arbeider med strategi og satsingsområdet og vil føre til at dette arbeidet vil endres.

Det er problematisk å utarbeide allmenngyldige resultatindikatorer i et trossamfunn. Likevel må det være en form for målstyring i Den norske kirke også i tiden fremover. Departementet arbeider med hvordan dette skal beskrives i statsbudsjettet i årene som kommer, og noen endringer kan komme allerede i 2014. Her vil politiske føringer kunne påvirke dette. Den norske kirke vil også i fremtiden rapportere til staten på bakgrunn av driftstilskuddet som Den norske kirke understøttes med.

Det foretas hvert år en omfattende innsamling av tall fra menighetene gjennom menighetenes årsstatistikk. Statistikk forteller mye om utviklingen, dog ikke alt. Men vi har behov for å måle enkelte aktiviteter.

Folkekirkeindikatorene: antall døpte, antall konfirmerte, antall vielser, antall gravferder og antall medlemmer vil fortelle mye om hvordan utviklingen av folkekirken er framover. Det samme vil gjelde for oppslutningen om de mange trosopplæringstiltak og gudstjenestene.

En annen side ved folkekirken er om den lykkes i å være nær menneskene i deres hverdag, oppsøke dem der de er og bidra til verdige liv. Dette, som er så viktig, kan ikke tallfestes.

Forslag til Visjon og satsinger for fremtiden.

Når ny strategi nå skal vedtas foreslås det at denne gjøres gjeldende for 4 års perioden fra 2015 – 2019.

Det foreslås nå følgende visjonsformulering:

Den norske kirke
- en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke

<i>bekjennende</i>	<i>misjonerende</i>	<i>tjenende</i>	<i>åpen</i>
som en evangelisk-luthersk kirke dele og gi videre troen på den treenige Gud.	vitne om Jesus Kristus lokalt og globalt sammen med den verdensvide kirke.	vise omsorg gjennom nestekjærighet, inkluderende felleskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket.	fremme høy deltakelse med mangfold, likestilling og respekt for ulikheter.

Hverken i visjonen eller i beskrivelsene av kjerneordene fra 2009 fremkommer det at Den norske kirke er en evangelisk luthersk kirke, dette foreslås endret ved at det under *bekjennende* blir stående som en evangelisk-luthersk kirke dele og gi videre troen på den treenige Gud. Dette er tatt med i formuleringen for å klargjøre Den norske kirkes trosmessige ståsted.

Under *misjonerende* og *tjenende* er det ikke gjort noen endringer.

Under *åpen* er formuleringen «ved å utvikle felleskap» tatt ut. I stedet er «likestilling og respekt» tatt inn slik at den samlede formulering lyder: Fremme høy deltakelse med mangfold, likestilling og respekt for ulikheter.

For å være aktuell og kommunisere godt med medlemmer og andre brukere av Den norske kirke er det behov for å utvikle et kort slagord - sloagen², som på en enkel men

² Eksempler på slagord er f.eks
Disneyland The happiest place on earth
Nokia Connecting people
Jordan Vi skaper smil og verdier som varer
Kirkens bymisjon Rom for alle

treffende måte profilerer Den norske kirke – hvem vi er, hva vi vil og som bygger identitet. Slagordet må fungere overfor ulike målgrupper, slik at det gis en opplevelse av at kirken er for alle og at ulike medlemsgrupper kan kjenne tilhørighet til den kirken de er døpt i. Det tenkes på et slagord som engasjerer, utfordrer, skaper entusiasme– kanskje stolthet, og som kan trykkes på ulike profilartikler. Dette slagordet tenkes utviklet kommunikasjonsfaglig etter at Kirkemøtet har vedtatt visjon og hovedmål, slik at slagordet kan gjenspeile Kirkemøtevedtaket.

Videre foreslås det at hovedmålene denne gang knyttes til visjonsformuleringene: bekjenne, misjonere, tjene og være åpen. Hovedmålene er her forsøkt formulert overordnet. De må finne sine konkretiseringer ut i fra hvilke måldokument og årsplaner de så skal arbeides inn i. De sentralkirkelige råds konkrete mål må utformes annerledes enn hva som vil være tilfellet for bispedømmerådene. Hovedmålene anses også som aktuelle for lokalkirken, men må finne en annen konkretisering enn regionalt.

Hovedmålene må altså følges opp med noen få målbare arbeidsmål på hvert av feltene som konkretiseres med hva som skal ha prioritert kommende periode. Det må utvikles resultatmål og indikatorer for videre oppfølging av disse.

Satsingsområdene er innenfor de oppgavene den Den norske kirke har etter kirkeloven, i menighetene (§ 9), bispedømmerådene (§ 23) og Kirkemøtet (§ 24) om å ha sin oppmerksomhet henvendt på alt som kan gjøres for å vekke og nære det kristelige liv i soknet.

Nedenfor er satt opp delmål under de enkelte målsetningene og som må følges opp videre i årsplanen kommende fireårsperiode.

Visjon	Hovedmål
Bekjenne	Kirken gir et tydelig, evangelisk vitnesbyrd om frelsen og håpet i Jesus Kristus for alle mennesker.
	Alle døde 0 – 18 år får tilbud om trosopplæring.
	Aldersgruppen 18-30 erfarer at kirken er relevant, livsnær og tilgjengelig gjennom relasjonsbygging, gode fellesskap og ord og sakrament.
	Gudstjenesten er et åpent og inkluderende fellesskap med økende deltakelse.
	Samisk kirkeliv er livskraftig og likeverdige og samisk språk og kultur ivaretas i gudstjenesteliv og trosopplæring.
Misjonere	Stimulere kirkens medlemmer til å la barna bli døpt.
	Evangeliet forkynnes i ord og gjerning, lokalt og globalt, slik at mennesker kommer til tro og blir Kristi etterfølgere.

	Kirkens misjonsoppdrag realiseres av menighetene i samarbeid med misjons – og diakonale organisasjoner og det globale økumeniske fellesskapet.
Tjene	Gjennom menigheter og institusjoner bidrar kirken til at mennesker blir møtt med nestekjærlighet og barmhjertighet, fremmer gjensidig bekreftelse av verdighet og respekt og styrker lokale fellesskap.
	Kirken arbeider for at menneskeverd og likeverd ikke krenkes, at urett ikke begås eller at skaperverket ødelegges, hverken i Norge eller i andre land.
	Evangeliets frigjørende budskap om fred og rettferdighet formidles slik at makthavere utfordres. Guds gode vilje fremmes for alle mennesker ved å peke på handlingsalternativer og å gi håp.
Være åpen	Mennesker i alle aldre og livssituasjoner gis likeverdige muligheter til å være del av kirkens åpne og inkluderende trosfellesskap.
	Kirken er en tydelig og konstruktiv aktør i det norske samfunnet og samarbeider godt både med myndigheter, ulike livssynssamfunn, et bredt kulturliv og det sivile samfunn for øvrig.
	Kirkens strukturer og demokratiske ordninger setter den i stand til å utføre sitt landsomfattende oppdrag og tjeneste.

Tilskudd fra Opplysningsvesenets fond

I regelverket for Opplysningsvesenets fond, vedtatt av Kirkemøtet (KM 6/12) i 2012 er kriteriet for hvem som får tilskudd regulert i § 5.1:

«Kirkemøtet tar hvert fjerde år stilling til hvilke kriterier tilskuddet skal brukes innenfor. Kirkemøtet strategiske satsinger er en del av disse kriteriene. Antall kriterier må ikke bli for mange. Kriteriene må holdes stabile over noe tid.»

Kriteriene denne perioden har vært: *Diakoni, Kirkemusikk & kultur, Barn og unge, Gudstjenesteliv og Samisk kirkeliv foreslås* forlenget for de neste fire år som i dag. Dette er viktige satsingsområder som det fortsatt må arbeides med rundt i menighetene. Videre følger vi opp føringene i regelverket om at kriteriene holdes stabile over tid. Tilskuddsmidlene fra Opplysningsvesenets fond er også svært begrenset. Dette gjør at det er mange behov og søknader som ikke blir dekket av tilskuddsmidlene. Kriteriene er kjente. Kirkerådet mener disse fungerer så godt at de kan forlenges med fire nye år.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Etter behandling i Kirkerådet sendes dokumentet til høring i bispedømmerådene og KA (Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon) på høring. Høringsfrist fastsettes til 12. november (6 uker). Saken behandles på Kirkerådets møte 6.-7. desember før den fremmes for Kirkemøtet i 2014.

Kirkemøtets vedtak får konsekvenser for prioriteringer innenfor satsingsområder for tilskudd fra Opplysningsvesenets fond og i prioriteringer som forelegges politiske myndigheter. Vedtaket får også konsekvenser i forhold til oppfølging fra biskoper og prester, samt at visjonsdokumentet gir føringer til arbeidet regionalt og lokalt.

Vedlegg: Forslag til Visjonsdokument 2015-2019

Den norske kirke

- en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke

<i>bekjennende</i>	<i>Misjonerende</i>	<i>tjenende,</i>	<i>åpen,</i>
som en evangelisk-luthersk kirke dele og gi videre troen på den treenige Gud.	vitne om Jesus Kristus lokalt og globalt sammen med den verdensvide kirke	vise omsorg gjennom nestekjærighet, inkluderende fellesskap, kamp for rettferdighet og vern om skaperverket.	fremme høy deltakelse med mangfold, likestilling og respekt for ulikheter.

Den norske kirkes hovedmål fra 2015 til 2019:

Visjon	Hovedmål
Bekjenne	Kirken gir et tydelig, evangelisk vitnesbyrd om frelsen og håpet i Jesus Kristus for alle mennesker.
	Alle døpte 0 – 18 år får tilbud om trosopplæring.
	Aldersgruppen 18-30 erfarer at kirken er relevant, livsnær og tilgjengelig gjennom relasjonsbygging, gode fellesskap og ord og sakrament.
	Gudstjenesten er et åpent og inkluderende fellesskap hvor flere deltar.
	Samisk kirkeliv er livskraftig og likeverdig og samisk språk og kultur ivaretas i gudstjenesteliv og trosopplæring.
Misjonere	Stimulere kirkens medlemmer til å la barna bli døpt.
	Evangeliet forkynnes i ord og gjerning, lokalt og globalt, slik at mennesker kommer til tro og blir Kristi etterfølgere.
	Kirkens misjonsoppdrag realiseres av menighetene i samarbeid med misjons – og diakonale organisasjoner og det globale økumeniske fellesskapet.
Tjene	Evangeliets frigjørende budskap om fred og rettferdighet formidles slik at alle makthavere utfordres.
	Kirken arbeider for at menneskeverd og likeverd ikke krenkes, at urett ikke begås eller at skaperverket ødelegges, hverken i Norge eller i andre land.
	Som del av den globale kirke fremmer Den norske kirke Guds gode vilje for alle mennesker gjennom å gi handlingsalternativer og håp.
Være åpen	Mennesker i alle aldre og livssituasjoner gis likeverdige muligheter til å være del av kirkens åpne og inkluderende trosfellesskap.

	Kirken er en tydelig og konstruktivt aktør i det norske samfunnet og samarbeider bredt både med myndigheter, ulike livssynssamfunn, et bredt kulturliv og det sivile samfunn for øvrig.
	Kirkens strukturer og demokratiske ordninger setter den i stand til å utføre sitt landsomfattende oppdrag og tjeneste.